Przekazanie majątku za życia i na wypadek śmierci

Sfinansowano ze środków budżetu Miasta Poznania w ramach dotacji z budżetu państwa

Ministerstwo Sprawiedliwości

FUNDACJA TAURUS

POZnań

Nieodpłatne porady prawne, poradnictwo obywatelskie oraz bezpłatna mediacja

Skorzystaj z bezpłatnej pomocy radcy prawnego, adwokata, doradcy obywatelskiego lub mediatora.

Ze wsparcia może skorzystać osoba, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym także osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą, która w ciągu ostatniego roku nie zatrudniała pracowników.

Porada prawna obejmuje m.in. wskazanie rozwiązania problemu prawnego, informację o przysługujących prawach i obowiązkach, pomoc w przygotowaniu pism (z wyłączeniem pism procesowych), sporządzenie wniosku o zwolnienie z kosztów sądowych lub o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Porada obywatelska obejmuje porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego.

Porady odbywają się stacjonarnie oraz zdalnie. Możesz się umówić:

- **telefonicznie: 61 646 33 44 (od poniedziałku do piątku w godz. 7:30 - 20:00)**
- **mailowo: npp@um.poznan.pl**
- **online: https://zapisy-np.ms.gov.pl**

Pomoc jest udzielana od poniedziałku do piątku w punktach zlokalizowanych na terenie miasta Poznania, jak również w całej Polsce.

Więcej informacji znajdziesz na stronach:

https://www.poznan.pl/pomocprawna
www.poradyprawne-taurus.pl
https://www.gov.pl/web/nieodplatna-pomoc

Sfinansowano ze środków budżetu Miasta Poznania w ramach dotacji z budżetu państwa

Ministerstwo Sprawiedliwości

FUNDACJA TAURUS

POZnań

Spis treści

Przekazaniemajątku za życia i na wypadek śmierci

1. Jak rozdysponować swój majątek?.....5
2. Umowa darowizny.....5
3. Umowa dożywocia.....6
4. Służebność osobista mieszkania.....7
5. Testament.....9
6. Zapis windykacyjny.....10
7. Zachowek – ochrona najbliższych przed pominięciem.....11
8. Skutki podatkowe.....12
9. Zestawienie porównawcze.....13
10. Najczęstsze pytania.....14
11. Podsumowanie.....15

1. Jak rozdysponować swój majątek?

Każdy właściciel majątku prędzej czy później staje przed pytaniem: jak i kiedy przekazać go bliskim? Polskie prawo umożliwia kilka różnych dróg. Jedne wywołują skutek za życia, inne dopiero po śmierci. Wybór właściwej formy zależy od celu, momentu przeniesienia własności i poziomu ochrony, jakiej potrzebuje zbywca. Informator omawia sześć głównych instrumentów: umowę darowizny, umowę dożywocia i służebność osobistą mieszkania (przekazanie za życia) oraz testament, zapis windykacyjny i polecenie testamentowe (rozrządzenia na wypadek śmierci).

Sześć głównych instrumentów

– **Za życia**: umowa darowizny, umowa dożywocia, służebność osobista mieszkania.
– **Na wypadek śmierci:** testament, zapis windykacyjny, polecenie testamentowe.

Każdy z tych instrumentów ma inne skutki prawne, inny poziom ochrony zbywcy i inny wpływ na obliczenie zachowku. Wybór optymalnej formy zależy od indywidualnej sytuacji rodzinnej i majątkowej.

2. Umowa darowizny

Przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swojego majątku. Obdarowany staje się właścicielem z chwilą zawarcia umowy, bez jakiegokolwiek świadczenia wzajemnego. Darowizna nieruchomości wymaga formy aktu notarialnego pod rygorem nieważności.

Ustrój majątkowy, a darowizna

Darowizna dokonana na rzecz osoby pozostającej w ustroju wspólności majątkowej wchodzi do jej majątku osobistego, chyba że darczyńca wyraźnie wskaże, że przedmiot darowizny ma wejść do majątku wspólnego małżonków. Zasada ta ma duże znaczenie przy planowaniu sukcesji: przekazanie nieruchomości córce nie oznacza automatycznego nabycia praw przez jej małżonka.

Polecenie w umowie darowizny

Darczyńca może nałożyć na obdarowanego obowiązek oznaczonego działania lub zaniechania (tzw. polecenie). Nie czyni ono darowizny umową wzajemną, ale pozwala na przykład zobowiązać obdarowanego do sprawowania opieki nad darczyńcą, regularnego odwiedzania go lub niedokonywania zbycia darowanej nieruchomościprzez określonyczas.

Służebność osobista mieszkania przy darowiźnie

W praktyce darowizna nieruchomości bardzo często połączona jest z jednoczesnym ustanowieniem na rzecz darczyńcy służebności osobistej mieszkania. Darczyńca przenosi własność, lecz zachowuje prawo dożywotniego zamieszkiwania w nieruchomości. Szczegóły służebności omawia odrębny rozdział informatora.

Odwołanie darowizny

Prawo przewiduje dwie sytuacje, w których wykonana darowizna może zostać odwołana. Pierwsza to rażąca niewdzięczność obdarowanego tj. zachowanie nakierowane przeciwko darczyńcy, godzące w jego dobra osobiste, majątek lub zdrowie. Darczyńca musi złożyć obdarowanemu oświadczenie na piśmie w ciągu roku od dnia, w którym dowiedział się o niewdzięczności. Po przebaczeniu odwołanie jest wykluczone. Drugą sytuacją jest niedostatek darczyńcy: jeżeli po dokonaniu darowizny popadnie w niedostatek, obdarowany jest zobowiązany, w granicach istniejącego wzbogacenia, dostarczać mu środków utrzymania. Obdarowany może uwolnić się od tego obowiązku, zwracając wartość wzbogacenia.

> ⚠ **Darowizna, a podatek - nie zapomnij zgłosić!**
>
> Darowizna nieruchomości ma skutki podatkowe (podatek od darowizn). Darowizna dla grupy zerowej (małżonek, zstępni, wstępni, rodzeństwo, ojczym, macocha) jest wolna od podatku pod warunkiem zgłoszenia jej do urzędu skarbowego w ciągu 6 miesięcy od daty dokonania (formularz SD-Z2). Niezgłoszenie powoduje utratę zwolnienia.

3. Umowa dożywocia

Umowa dożywocia polega na tym, że dotychczasowy właściciel nieruchomości (dożywotnik/zbywca) przenosi jej własność na nabywcę, a ten w zamian zobowiązuje się do dożywotniego utrzymania zbywcy. Umowa ma charakter wzajemny: obie strony mają swoje prawa i obowiązki. Umowa wymaga zachowania formy aktu notarialnego. Jeżeli umowa nie określa zakresu świadczeń, nabywca może być zobowiązany do przyjęcia zbywcy jako domownika, dostarczania mu wyżywienia, ubrania, mieszkania, światła i opału, odpowiedniej pomocy i pielęgnowania w chorobie oraz sprawienia mu własnym kosztem pogrzebu odpowiadającego miejscowym zwyczajom. Strony mogą te obowiązki rozszerzyć lub zmodyfikować, dlatego precyzyjne sformułowanie umowy jest ważne.

Kto może być stroną umowy?

Zbywcą (dożywotnikiem) może być wyłącznie osoba fizyczna. Nabywcą może być osoba fizyczna, osoba prawna lub kilka osób łącznie (solidarna odpowiedzialność). Dożywocie można zastrzec nie tylko na rzecz samego zbywcy, ale też na rzecz

osoby mu bliskiej.

Wpis do księgi wieczystej

Przeniesienie własności następuje z jednoczesnym obciążeniem nieruchomości prawem dożywocia, które wpisuje się do działu III księgi wieczystej. Wpis ma charakter deklaratywny: dożywocie obowiązuje nawet bez wpisu i wiąże każdego kolejnego nabywcę nieruchomości, nawet jeśli o nim nie wiedział.

Zmiana i rozwiązanie umowy

Jeżeli między stronami wytworzą się stosunki uniemożliwiające bezpośrednią styczność, sąd może na żądanie każdej ze stron zamienić świadczenia objęte dożywociem na dożywotnią rentę pieniężną. Rozwiązanie umowy i zwrot nieruchomości jest dopuszczalne tylko w wypadkach wyjątkowych. Gdy nabywca zbył nieruchomość, dożywotnik może żądać zamiany swojego prawa na rentę.

> ✔️**Kluczowa zaleta dożywocia - brak ryzyka zachowku**
> Umowa dożywocia nie jest wliczana do podstawy obliczenia zachowku. Przekazanie nieruchomości w drodze dożywocia nie generuje roszczeń o zachowek po stronie spadkobierców ustawowych zbywcy. To istotna przewaga dożywocia nad darowizną przy planowaniu sukcesji rodzinnej.

> ▶ **Przykład**
> Pan Jan, 75 lat, chce przekazać mieszkanie synowi, ale obawia się, że bez opieki sobie nie poradzi. Zamiast darowizny zawiera umowę dożywocia. Syn staje się właścicielem mieszkania, ale jest zobowiązany do zapewnienia ojcu utrzymania, opieki i wyżywienia dożywotnio. Nawet gdyby syn sprzedał mieszkanie - nowy właściciel przejmuje ten obowiązek lub prawo zamienia się na rentę.

4. Służebność osobista mieszkania

Służebność osobista mieszkania jest ograniczonym prawem rzeczowym uprawniającym konkretną osobę do dożywotniego korzystania z całości lub części nieruchomości w zakresie określonym w umowie. Prawo to ma charakter ściśle osobisty: nie można go zbyć ani przenieść na inną osobę, nie wchodzi do spadku po uprawnionym i wygasa najpóźniej z jego śmiercią.

Służebność ustanawia się najczęściej przy okazji darowizny lub sprzedaży nieruchomości. Uprawniony ma prawo zamieszkiwać w nieruchomości bez względu na to, kto jest jej aktualnym właścicielem. Kolejny nabywca musi tolerować obecność uprawnionego, ale nie ma obowiązku zapewniania mu utrzymania ani opieki. To zasadnicza różnica między służebnością, a dożywociem.

Służebność osobistą mieszkania wpisuje się do działu III księgi wieczystej. Zmiana właściciela nie powoduje wygaśnięcia prawa.

Służebność osobista mieszkania - ograniczone prawo rzeczowe, które gwarantuje uprawnionemu prawo do zamieszkiwania w nieruchomości dożywotnio, niezależnie od tego, kto jest jej właścicielem. Nie obejmuje prawa do utrzymania ani opieki ze strony właściciela.

▶ Przykład
Babcia daruje wnukowi mieszkanie, jednocześnie zastrzegając służebność osobistą mieszkania na swoją rzecz. Wnuk staje się właścicielem, lecz babcia ma zagwarantowane dożywotnie prawo zamieszkiwania. Gdy wnuk sprzeda mieszkanie, kupujący musi honorować to prawo tj. babcia może nadal mieszkać w lokalu.

5. Testament

Testament jest formą rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci. Skutki testamentu następują dopiero z chwilą śmierci testatora. Do tego momentu własność majątku pozostaje przy nim i testator może swobodnie nim dysponować. Testament jest czynnością ściśle osobistą (nie można go sporządzić przez pełnomocnika) i jednostronną (nie można sporządzić testamentu wspólnie, na przykład z małżonkiem). Można go w każdej chwili odwołać lub zmienić.

Formy testamentu zwykłego

Testament własnoręczny (holograficzny) musi być napisany w całości odręcznie przez testatora, podpisany i opatrzony datą. Testament napisany na komputerze jest nieważny nawet z odręcznym podpisem. Brak daty nie powoduje nieważności, gdy nie ma wątpliwości co do zdolności testatora do sporządzenia swojej ostatniej woli lub co do kolejności kilku testamentów.

Testament notarialny sporządzony jest w formie aktu notarialnego. Daje najwyższy stopień pewności prawnej i jest niezbędny przy zapisie windykacyjnym.
Testament allograficzny to oświadczenie ostatniej woli złożone ustnie wobec przedstawiciela władzy publicznej (wójta, starosty, marszałka województwa, sekretarza gminy lub kierownika USC) w obecności dwóch świadków. Osoby głuche lub nieme nie mogą z tej formy skorzystać.

Testamenty szczególne

W wyjątkowych okolicznościach, gdy istnieje obawa rychłej śmierci lub gdy zachowanie zwykłej formy jest niemożliwe, można sporządzić testament ustny przed trzema świadkami lub testament podróżny na statku morskim lub powietrznym przed dowódcą.

Co można zawrzeć w testamencie?

Testament może zawierać kilka różnych rozrządzeń. Powołanie spadkobiercy to wskazanie jednej lub kilku osób dziedziczących cały majątek lub jego określone udziały. Spadkobiercą może być osoba fizyczna, prawna lub jednostka nieposiadająca osobowości prawnej. **Zapis zwykły** to zobowiązanie spadkobiercy do spełnienia konkretnego świadczenia na rzecz oznaczonej osoby. Zapisobierca nie nabywa prawa własności automatycznie, ma jedynie roszczenie o wydanie przedmiotu zapisu, które przedawnia się po 5 latach.
Zapis windykacyjny powoduje nabycie własności oznaczonej rzeczy automatycznie z chwilą śmierci testatora (szczegóły w kolejnym rozdziale). **Polecenie** to zobowiązanie spadkobiercy lub zapisobiercy do oznaczonego działania lub zaniechania, niekoniecznie na rzecz konkretnej osoby. W testamencie można też dokonać **wydziedziczenia,** czyli pozbawienia zachowku, możliwego wyłącznie z przyczyn wskazanych w ustawie oraz ustanowić **wykonawcę testamentu**, czyli osobę zarządzającą majątkiem spadkowym.

Nieważność testamentu

Testament jest nieważny, gdy został sporządzony w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji (choroba psychiczna, upojenie, narkomania), pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że testator nie sporządziłby go tej treści, gdyby błąd znał, lub pod wpływem groźby.
Na nieważność można się powołać w ciągu 3 lat od dowiedzenia się o przyczynie, lecz nie dłużej niż 10 lat od otwarcia spadku.

⚠ **Testament własnoręczny - najczęstsze błędy**

– Napisany na komputerze (nawet z odręcznym podpisem) → nieważny.
– Napisany częściowo odręcznie, częściowo na maszynie → nieważny.
– Podpisany przez kogoś innego niż testator → nieważny.
– Sporządzony wspólnie z małżonkiem (jeden dokument dla dwojga) → nieważny.

Testament notarialny eliminuje ryzyko nieważności formalnej i automatycznie trafia do Notarialnego Rejestru Testamentów.

6. Zapis windykacyjny

Zapis windykacyjny to szczególna forma rozrządzenia testamentowego, dzięki której oznaczona osoba nabywa przedmiot zapisu automatycznie z chwilą otwarcia spadku, bez konieczności żądania wydania go przez spadkobierców. Zapis windykacyjny może być zawarty wyłącznie w testamencie notarialnym. Umieszczenie go w testamencie własnoręcznym lub allograficznym nie wywołuje skutku windykacyjnego. Sąd uzna go wówczas za zapis zwykły, czyli zobowiązanie do wydania, a nie automatyczne nabycie własności.

Przedmiot zapisu windykacyjnego

Przedmiotem zapisu windykacyjnego może być:

- rzecz oznaczona co do tożsamości (konkretna nieruchomość, samochód, dzieło sztuki),
- zbywalne prawo majątkowe (np. użytkowanie wieczyste, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu),
- przedsiębiorstwo lub gospodarstwo rolne,
- ustanowienie na rzecz zapisobiercy użytkowania lub służebności,
- ogół praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej.

Nie można nim objąć gotówki trzymanej w domu ani rzeczy oznaczonych co do gatunku.

Różnica między zapisem windykacyjnym a zwykłym

Zapis zwykły daje zapisobiercy jedynie roszczenie o wydanie przedmiotu: musi zażądać jego spełnienia od obciążonego spadkobiercy. Przy zapisie windykacyjnym własność przechodzi automatycznie z chwilą śmierci testatora.

Zapis windykacyjny, a zachowek

Przedmiot zapisu windykacyjnego wlicza się do podstawy obliczenia zachowku. Gdy uprawniony do zachowku nie może uzyskać należnej mu kwoty od spadkobiercy, może kierować roszczenia bezpośrednio do zapisobiercy windykacyjnego, w granicach jego wzbogacenia. Zapisobierca może zwolnić się od tego obowiązku, wydając przedmiot zapisu.

7. Zachowek - ochrona najbliższych przed pominięciem

Swoboda testowania i dysponowania majątkiem za życia nie jest nieograniczona. Prawo chroni najbliższych przed całkowitym pominięciem przez instytucję zachowku. Nawet gdy spadkodawca wydziedziczył kogoś z bliskich lub przekazał cały majątek obcej osobie, osoby uprawnione mogą dochodzić odpowiedniej sumy pieniężnej.

> **Komu przysługuje zachowek?**
> Zachowek przysługuje zstępnym (dzieciom, wnukom), małżonkowi i rodzicom spadkodawcy, jeżeli byliby powołani do dziedziczenia ustawowego. Rodzeństwo i dalsi krewni nie mają prawa do zachowku .

Wysokość zachowku

Zachowek wynosi połowę wartości udziału, jaki uprawniony dostałby przy dziedziczeniu ustawowym. Gdy uprawniony jest trwale niezdolny do pracy lub jest małoletni, przysługują mu dwie trzecie tego udziału.

Darowizny, a zachowek

Przy obliczaniu zachowku dolicza się do spadku darowizny dokonane przez spadkodawcę na rzecz spadkobierców i uprawnionych do zachowku bez ograniczenia czasowego, a na rzecz innych osób dokonane w ciągu 10 lat przed śmiercią. Darowizny drobne, odpowiadające zwyczajom i wartości drobnych prezentów, nie są wliczane. Gdy uprawniony do zachowku sam był obdarowany przez spadkodawcę, wartość darowizny zalicza się na należny mu zachowek.

Umowa dożywocia, a zachowek

Umowa dożywocia, w przeciwieństwie do darowizny, nie jest wliczana do podstawy obliczenia zachowku. Nieruchomości przekazanej w drodze dożywocia nie uwzględnia się przy ustalaniu wartości spadku na potrzeby zachowku. To istotna zaleta dożywocia w planowaniu sukcesji.

Wydziedziczenie

Spadkodawca może w testamencie pozbawić uprawnionego zachowku (wydziedziczyć go), lecz wyłącznie z przyczyn wskazanych w Kodeksie cywilnym: uporczywe postępowanie wbrew woli spadkodawcy w sposób sprzeczny z

zasadami współżycia społecznego; dopuszczenie się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci; uporczywe niedopełnianie obowiązków rodzinnych wobec spadkodawcy.

8. Skutki podatkowe

Darowizna - podatek od darowizn

Nabycie własności w drodze darowizny podlega podatkowi od spadków i darowizn. Wysokość podatku zależy od wartości darowizny i stopnia pokrewieństwa stron. Wyróżnia się trzy grupy:

- Grupa I (małżonek, zstępni, wstępni, pasierb, rodzeństwo, ojczym, macocha),
- Grupa II (zstępni rodzeństwa, rodzeństwo rodziców i dalsze osoby powiązane),
- Grupa III (pozostałe osoby).

Darowizna dla tzw. grupy zerowej (małżonek, zstępni, wstępni, rodzeństwo, ojczym, macocha) jest całkowicie zwolniona od podatku pod warunkiem zgłoszenia jej do urzędu skarbowego w ciągu 6 miesięcy od daty dokonania (formularz SD-Z2). Niezgłoszenie powoduje utratę zwolnienia z podatku. W przypadku darowizn pieniężnych wymagane jest ponadto udokumentowanie nabycia środków przelewem bankowym lub przekazem pocztowym.

Dożywocie - podatek od czynności cywilnoprawnych

Umowa dożywocia podlega podatkowi od czynności cywilnoprawnych (PCC) w wysokości 2% wartości rynkowej nieruchomości. Podatek płaci nabywca. Do kosztów należy doliczyć taksę notarialną zależną od wartości nieruchomości oraz opłatę sądową za wpis do księgi wieczystej (200 zł).

Testament i dziedziczenie

Nabycie własności w drodze dziedziczenia podlega podatkowi od spadków i darowizn na zasadach analogicznych jak darowizna. Dziedziczenie przez grupę zerową jest zwolnione od podatku po zgłoszeniu nabycia w ciągu 6 miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub zarejestrowania aktu poświadczenia dziedziczenia.

Koszty notarialne

Umowa darowizny, dożywocia i testament notarialny wymagają formy aktu notarialnego. Taksa notarialna jest uzależniona od wartości przedmiotu czynności i ustalana zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości. Notariusz pobiera też opłatę za wypisy aktu. Przy każdej nieruchomości dolicza się opłatę sądową za wpis w księdze wieczystej: 200 zł za prawa własności, służebności i prawo dożywocia.

9. Zestawienie porównawcze

Wybór formy przekazania majątku zależy od kilku kluczowych czynników:

- kiedy ma nastąpić przeniesienie własności,
- jaka ochrona jest potrzebna zbywcy,
- jaki jest planowany wpływ na zachowek
- jakie będą skutki podatkowe.

✔ Porównanie najważniejszych cech

– **Kiedy przechodzi własność:** darowizna i dożywocie - natychmiast; testament/zapis windykacyjny - po śmierci testatora.
– **Ochrona zbywcy: dożywocie** - silna (utrzymanie i opieka, wiąże kolejnych właścicieli); darowizna z służebnością - prawo zamieszkiwania, bez opieki; testament - pełna swoboda do śmierci.
– **Wpływ na zachowek:** darowizna - wliczana (ryzyko roszczeń 10 lat lub bez ograniczeń); dożywocie - nie wliczane, brak ryzyka;
zapis windykacyjny -wliczany.
– **Podatek**: darowizna dla grupy zerowej + zgłoszenie w 6 miesiącach → zwolnienie; dożywocie → PCC 2%; dziedziczenie przez grupę zerową + zgłoszenie → zwolnienie.
– **Możliwość zmiany**: darowizna - po przeniesieniu własności odwołanie utrudnione; dożywocie - zmiana umownie lub sądownie; testament - pełna swoboda w każdej chwili.

10. Najczęstsze pytania

Co jest bezpieczniejsze: darowizna czy dożywocie?
Dożywocie daje zbywcy zdecydowanie silniejszą ochronę: nabywca musi zapewniać utrzymanie i opiekę, a prawo chroni zbywcę nawet wobec kolejnych właścicieli. Darowizna z służebnością gwarantuje prawo zamieszkiwania, lecz nie utrzymanie. Gdy zbywca obawia się, że zostanie pozbawiony opieki po przekazaniu nieruchomości, dożywocie jest bezpieczniejszą opcją. Dodatkową zaletą dożywocia jest brak ryzyka roszczeń o zachowek.

Czy mogę przekazać majątek tylko jednemu z dzieci?
Tak, zarówno przez darowiznę, jak i testament. Pominięte dzieci będą jednak miały roszczenie o zachowek (połowę lub dwie trzecie udziału ustawowego). Przy darowiźnie zachowek może być dochodzony przez 10 lat od jej dokonania lub bez ograniczeń czasowych, gdy darowizna przypadła dziecku. Przy dożywociu ryzyko zachowku odpada.

Czy testament własnoręczny jest wystarczający?
Do prostych rozrządzeń (powołanie spadkobiercy, zapis zwykły) testament własnoręczny jest wystarczający, o ile napisany jest odręcznie w całości, z podpisem i datą. Nie wolno go pisać na komputerze. Testament notarialny daje większą pewność co do ważności i jest niezbędny przy zapisie windykacyjnym.

Czy muszę poinformować bliskich o treści testamentu?
Nie. Testament jest dokumentem prywatnym i testator nie ma obowiązku ujawniać jego treści za życia. Należy jednak zadbać, aby był dostępny po śmierci - przechowywać go w bezpiecznym miejscu lub złożyć w Notarialnym Rejestrze Testamentów. Testamenty przechowywane przez notariuszy trafiają do NORT automatycznie.

Czy mogę odwołać testament po kilku latach?
Tak, w każdej chwili i dowolną liczbę razy. Odwołanie może nastąpić przez sporządzenie nowego testamentu (nowy uchyla wcześniejszy w sprzecznych częściach), fizyczne zniszczenie dotychczasowego lub pozbawienie go cech wymaganych dla ważności, albo dokonanie zmian wskazujących na wolę odwołania.

Czy zapis windykacyjny dotyczy tylko nieruchomości?
Nie. Może obejmować każdą rzecz oznaczoną co do tożsamości (samochód, biżuterię, dzieło sztuki), zbywalne prawo majątkowe (akcje, udziały, użytkowanie wieczyste), przedsiębiorstwo lub gospodarstwo rolne, a także ustanowienie użytkowania lub służebności. Nie można nim objąć gotówki trzymanej w domu ani rzeczy oznaczonych co do gatunku.

11. Podsumowanie

Wybór odpowiedniej formy przekazania majątku zależy od indywidualnych potrzeb i celów. Nie ma jednego uniwersalnego rozwiązania. Każda sytuacja rodzinna i majątkowa wymaga odrębnej analizy.

✔ Praktyczne wskazówki

– **Gdy chcesz przekazać nieruchomość za życia i zachować pewność utrzymania i opieki** → rozważ umowę dożywocia. Nie generuje roszczeń o zachowek.
– **Gdy zależy Ci na prawie do zamieszkiwania bez zobowiązywania nabywcy do opieki** → ustanów przy darowiźnie służebność osobistą mieszkania.
– **Gdy chcesz zachować pełną kontrolę nad majątkiem do końca życia** → sporządź testament, który możesz zmieniać w dowolnym momencie.
– **Przy testamencie pamiętaj o zachowku**: pominięci zstępni, małżonek i rodzice mogą dochodzić swoich praw.
– **Zapis windykacyjny** to wygodne narzędzie przypisania konkretnych rzeczy konkretnym osobom bez angażowania spadkobierców. Wymaga testamentu notarialnego.
– **Darowizna dla dzieci, małżonka, rodziców lub rodzeństwa** jest wolna od podatku pod warunkiem zgłoszenia jej do urzędu skarbowego w ciągu 6 miesięcy.
– **Każda forma wymaga staranności formalnej**: akt notarialny przy darowiźnie nieruchomości, dożywociu i testamencie notarialnym; własnoręczność przy testamencie holograficznym.

Planowanie sukcesji warto przeprowadzić z pomocą adwokata, radcy prawnego lub notariusza. Wybór optymalnej formy zależy od całokształtu sytuacji rodzinnej i majątkowej.

Opracowanie „Fundacja Taurus" , Poznań 2026